

## Evaluation of adaptive behaviors and its relation with quality of life and self-efficacy in mothers of children with cancer referred to the oncology ward of Beset Hospital in Sanandaj, 2021

Nadereh Khaledian<sup>1</sup>, Shahna Ghasemi Salawati<sup>2</sup>, Neda Sheikhzakaryae<sup>3</sup>, Yosra Amini<sup>1</sup>

1. Student Research Committee, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

2. Instructor, Faculty of Nursing and Midwifery, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

3. Assistant Professor, Faculty of Nursing and Midwifery, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

\* Corresponding author: Neda Sheikhzakaryae, Email: n.zakaryaie@gmail.com, Tel: 087- 33664645

Received: 6 December 2021

Accepted: 5 May 2022

### Abstract

**Background & Aim:** Diagnosing cancer poses many challenges for the family, especially the mother. The aim of this study was to evaluation of adaptive behaviors and its correlation with quality of life and self-efficacy in mothers of children who has cancer referred to the oncology ward of Beset Hospital in Sanandaj, 2021.

**Materials & Methods:** In this descriptive-analytical study, 78 mothers with children with cancer hospitalized in Beset Hospital in Sanandaj were included in the study through census sampling. Data were collected using demographic questionnaires, parent health compliance checklist, caregivers' quality of life of cancer patients, and Scherer's general self-efficacy. The obtained data were analyzed by SPSS version 22, descriptive and inferential statistics.

**Results:** The mean of the total "health adjustment checklist for parents" in the mothers under study was 17.71, the mean of the total score of "quality of life" of mothers was 34.87 and the mean of the total score of "general self-efficacy" in mothers was 51.52. The correlation results showed that there was a positive and significant correlation between the pattern of total adaptive behaviors and self-efficacy ( $P = 0.02$ ) but there was no significant relationship with quality of life ( $p = 0.8$ ).

**Conclusion:** The results can be helpful to health care group managers in planning to meet their care needs, So that the family of the child with cancer and the child themselves can achieve a higher level of quality of life and care with appropriate quality and low cost and family-oriented by taking advantage of better care.

**Key words:** Adaptive behaviors, Quality of Life, Efficacy, Mothers

**How to cite this article:** Khaledian N, Ghasemi Salawati SH, Sheikhzakaryae N, Amini Y. Evaluation of adaptive behaviors and its relation with quality of life and self-efficacy in mothers of children with cancer referred to the oncology ward of Beset Hospital in Sanandaj, 2021. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty. 2022;7(4): 64-76. <https://sjnmp.muk.ac.ir/article-1-460-fa.html>.

# بررسی رفتارهای تطابقی و همبستگی آن با کیفیت زندگی و خودکارآمدی در مادران دارای کودک مبتلابه سرطان مراجعه کننده به بخش انکولوژی بیمارستان بعثت شهر سنندج در سال 1400

نادره خالدیان<sup>1</sup>، شهناز صلواتی قاسمی<sup>2</sup>، ندا شیخ ذکریایی<sup>3\*</sup>، یسرا امینی<sup>4</sup>

1. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

2. مربی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

3. استادیار، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

\* نویسنده مسئول: ندا شیخ ذکریایی، ایمیل: n.zakaryaie@gmail.com، تلفن: 087-33664645

تاریخ پذیرش: 1401/02/15

تاریخ دریافت: 1400/09/15

## چکیده

**زمینه و هدف:** تشخیص ابتلا به سرطان، خانواده بخصوص مادر را با چالش‌های فراوانی روبه‌رو می‌کند. این مطالعه باهدف بررسی رفتارهای تطابقی و همبستگی آن با کیفیت زندگی و خودکارآمدی در مادران دارای کودک مبتلابه سرطان مراجعه کننده به بیمارستان بعثت شهر سنندج در سال 1400 صورت گرفته است.

**مواد و روش‌ها:** در این مطالعه توصیفی تحلیلی 82 مادر دارای کودک مبتلا به سرطان بستری در بیمارستان بعثت شهر سنندج از طریق نمونه گیری سرشماری وارد مطالعه شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های دموگرافیک، سیاهه تطابق سلامت برای والدین، کیفیت زندگی مراقبت دهندگان از بیماران مبتلا به سرطان و خودکارآمدی عمومی شرر جمع آوری شد. اطلاعات به دست آمده توسط نرم افزار SPSS نسخه 22، آمار توصیفی و استنباطی آنالیز شد.

**یافته‌ها:** میانگین کل "سیاهه تطابق سلامت برای والدین" در مادران مورد مطالعه حاضر  $71/17 \pm 11/95$ ، میانگین نمره کل "کیفیت زندگی" مادران  $83/74 \pm 14/31$  و میانگین نمره کل "خودکارآمدی عمومی" در مادران  $52/51 \pm 6/02$  به دست آمد. نتایج همبستگی نشان داد که بین الگوی رفتارهای تطابقی کل با خودکارآمدی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد ( $p=0/02$ ) ولی با کیفیت زندگی ارتباط معناداری نداشت ( $p=0/8$ )

**نتیجه گیری:** نتایج حاصل از این بررسی می‌تواند به مدیران گروه بهداشت و درمان در برنامه ریزی منطبق بر نیازهای مراقبتی کمک کننده باشد تا خانواده کودک مبتلابه سرطان و خود کودک با بهره گیری از مراقبت‌های بهتر به سطح بالاتری از کیفیت زندگی و مراقبت با کیفیت مناسب و هزینه کم و خانواده محور دست یابند.

**واژه‌های کلیدی:** رفتارهای تطابقی، کیفیت زندگی، خودکارآمدی، مادران

مشابه، مبادله احساسات با دیگران، مستقل تربیت کردن کودک بیمار، ارتباط نزدیک تر با همسر، دعا و نیایش، ورزش و تفریح فردی، حمایت بیشتر اعضای خانواده و حمایت‌های اجتماعی است (8). در این رویکرد رفتار تطابقی در سه الگو طبقه‌بندی شده است که شامل: الگوی اول رفتارهای حفظ تمامیت خانواده و مطلوب نمودن موقعیت، الگوی دوم حمایت اجتماعی، عزت نفس و ثبات روانی و الگوی سوم رفتارهای مبنی بر درک از موقعیت پزشکی از طریق ارتباط با والدین کودکان مشابه و مشاوره با اعضای گروه پزشکی است (9). تطابق مؤثر والدین با وضعیت ایجادشده و رفتارهای مراقبتی صحیح می‌تواند سبب محافظت کودک از احساس ناامیدی در طی درمان، سازمان‌دهی نقش‌ها، الگوهای تعاملی و روابط داخل و خارج اعضای خانواده شود (3). از این رو باید به توانمندسازی خانواده‌ها در جهت کسب یک نقش فعال توجه ویژه‌ای شود (10). یکی از مفاهیم توانمندسازی، خودکارآمدی است (11). خودکارآمدی والدین، باورها و اعتقادات آن‌هاست که سبب حفظ توانایی‌های آن‌ها در جهت سازمان‌دهی و اجرای مجموعه وظایف مربوط به پدر و مادر یک کودک است که به عنوان باورهای شخصی و پیش‌بینی‌کننده عملکرد شخص شناسایی شده است (12). ایجاد و تقویت خودکارآمدی از چهار منبع منشا می‌گیرد که شامل تجربه شخصی، تقویت باورهای خودکارآمدی از طریق تجارب، ترغیب کلامی و وضعیت فیزیولوژیک و هیجانی افراد است (13). وقوع بیماری مزمن در یکی از فرزندان خانواده بحرانی برای کل خانواده محسوب می‌شود (10). تغییرات جسمی، حسی و فشارهای روانی و مراقبتی باعث متأثر شدن کیفیت زندگی، عملکرد فرد و خانواده و دیگر سیستم‌های مرتبط با خانواده می‌شود (14). در نظر گرفتن کیفیت زندگی مراقبین بیماران مبتلابه

## مقدمه

بیماری سرطان از نظر فراوانی در جامعه، یکی از مسائل عمده حوزه سلامت است (1). واژه سرطان به‌طور کلی برای معرفی تومور بدخیم و یا رشد غیرقابل کنترل سلول‌های بدخیم در هر قسمتی از بدن استفاده می‌شود (2). واژه سرطان کودکان به تشخیص سرطان در کودکان زیر 15 سال اطلاق می‌شود (3). سرطان دومین علت مرگ در کودکان سنین 5 - 15 ساله است. بطوریکه در کودکان زیر 15 سال حدود 4 درصد و در کودکان بین 5 - 10 سال حدود 13 درصد از مرگ را به خود اختصاص داده است (3). افزایش میزان بهبودی، گرایش به بستری کوتاه مدت در بیمارستان و افزایش مراقبت‌های سرپایی سبب افزایش رنج مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری مزمن برای خانواده‌ها شده است. به‌طوری که از مراقبان این بیماران تحت عنوان بیماران مخفی یاد می‌شود (4). والدین بخصوص مادر در مراقبت از کودک مبتلابه سرطان نقش حائز اهمیت دارند (3). مادران به‌عنوان یکی از ارکان اصلی در ارائه خدمت و مراقبت، تنش‌های فراوانی را متحمل می‌شوند (5). سازگاری با تنش‌ها و شرایط حاصل از بیماری مزمن در خانواده نیاز به تلاش مقابله‌ای و رفتارهای انطباقی قابل توجهی دارد (4). در حال حاضر در زمینه تطابق والدین کودکان مبتلابه بیماری مزمن دو رویکرد انطباقی وجود دارد. رویکرد اول مراحل تطابق را مدنظر قرار می‌دهد که شامل ناباوری، عصبانیت، چانه‌زنی و پذیرش است (6). رویکرد دوم در سال 1982 توسط Mc-Cubbin و همکاران مطرح شد که این رویکرد از لحاظ مداخلات بالینی اهمیت بیشتری دارد (7). برخی از این رفتارهای تطابقی شامل جستجو برای یافتن اطلاعات، برقراری ارتباط با خانواده‌های

سرطان جهت بهبود سیر درمان و مراقبت مؤثر و بهبود کودکان مبتلابه سرطان اهمیت بالایی دارد. کیفیت زندگی قضاوت ذهنی است که ارزیابی آن به اطلاعات گزارش شده توسط فرد بستگی دارد (15) و به طور کلی مجموعه‌ای از رفاه جسمی، روانی و اجتماعی است که ابعاد توانایی عملکردی، وضعیت اقتصادی اجتماعی، وضعیت عاطفی و حتی ارزش‌های فرهنگی، اخلاقی و مذهبی را در برمی‌گیرد (16). سرطان با وجود وضعیت تهدیدکنندگی که برای حیات فرد دارد، تأثیرات روحی و روانی که کودک مبتلابه سرطان در خانواده بر جای می‌گذارد گاهی ناتوان‌کننده‌تر از ماهیت جسمی بیماری است (17). در مطالعه بیابانی و همکاران رفتارهای تطابقی مادران در هر سه الگوی رفتاری نمرات پایینی را کسب کردند که نشان می‌دهد رفتارهای تطابقی مؤثر و کارآمدی را نداشتند (6). یافته‌های مطالعه نیک فرید و همکاران حاکی از این است که در الگوهای رفتاری یک و سه نمرات پایین‌تری کسب نمودند و ناموفق بودند (9). لذا هدف از انجام این مطالعه بررسی رفتارهای تطابقی و همبستگی آن با کیفیت زندگی و خودکارآمدی در مادران دارای کودک مبتلابه سرطان مراجعه‌کننده به بخش انکولوژی بیمارستان بعثت شهر سنجندج در سال 1400 است تا با آگاهی به دست آمده از رفتارهای تطابقی و همبستگی آن با کیفیت زندگی و خودکارآمدی، اقدامات آموزشی و حمایتی لازم از آنان انجام پذیرد.

## مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی تحلیلی می‌باشد. نمونه‌گیری به صورت سرشماری از تمام مادران دارای کودک مبتلابه سرطان مراجعه‌کننده به بیمارستان بعثت بخش انکولوژی کودکان (82 نفر) انجام گرفت. معیار ورود به مطالعه شامل رضایت مادر مبنی بر شرکت در مطالعه، ابتلای کودک به سرطان، گذشت حداقل سه ماه از شروع درمان

موقعیت، 18 عبارت در حیطه حمایت اجتماعی، عزت نفس

و

ثبات روانی و 8 عبارت در حیطه ارتباط و مشاوره پزشکی هست. دامنه نمره رفتارهای تطابقی در الگوی 1، صفر تا 57؛ در الگوی 2، صفر تا 54؛ در الگوی 3، صفر تا 24 و در کل نمره پرسشنامه در دامنه بین صفر تا 135 قرار دارد. مک کوپین و همکاران آلفای کرونباخ را جهت سنجش ثبات درونی ابزار طی دو مطالعه 0/71 و 0/79 گزارش کردند (6،7،9). نسخه ایرانی ابزار توسط نیک فرید و همکاران هنجاریابی شد و در این مطالعه روایی و پایایی آن تأیید شد (9). پرسشنامه سوم سنجش کیفیت زندگی مادران دارای کودک مبتلا به سرطان با استفاده از نسخه فارسی ابزار کیفیت زندگی مراقبان افراد مبتلا به سرطان (CQOLC: The Caregiver Quality of life- Cancer) که توسط ویتزور و همکاران در آمریکا سال 1997 مطرح گردید. در ایران توسط خنجری و همکاران به فارسی ترجمه و اعتبارسنجی آن به روش صوری، محتوایی و ساختاری انجام یافته و پایایی این ابزار به روش آلفای کرونباخ 0/89 گزارش شده است (4،18). پرسشنامه CQOLC دارای 35 گویه و به هر گویه بر اساس مقیاس 5 گزینه‌ای لیکرت امتیاز تعلق می‌گیرد. امتیازبندی هر گویه در محدوده 0 تا 4 (=0= اصلاً، 1= کمی، 2= تا حدودی، 3= زیاد، 4= همیشه) و در کل امتیاز پرسشنامه در محدوده بین صفر تا 140 می‌باشد. این پرسشنامه، کیفیت زندگی مراقبت دهنده را در چهار بعد مورد سنجش قرار می‌دهد که شامل رنج روحی و جسمی با 14 گویه (اختلالات خواب، رضایت از زندگی جنسی، ترس از مرگ بیمار، سطح استرس، کانون توجه روزانه، تنیدگی روانی، احساس گناه، ناامیدی، عصبی شدن، ناراحتی، تأثیر بیماری بر خانواده و نگرش خانواده)، گسیختگی سبک زندگی با 9 گویه (فعالیت‌های روزانه، تأثیر بیماری بر

برنامه‌های زندگی، عادات غذایی بیمار، حمل و نقل، مسئولیت در قبال مراقبت از بیمار، تغییر در اولویت‌ها، محافظت از بیمار و مدیریت درد بیمار)، سازگاری مثبت با 8 گویه (دیدگاه نسبت به زندگی، معنویت، حمایت اجتماعی، ارتباط با بیمار، ارتباط با خانواده، اطلاعات درباره بیماری، مراقبت و حمایت خانوادگی)، نگرانی اقتصادی با 3 گویه (فشار اقتصادی، بیمه و نگرانی در مورد آینده) و نیز یک گویه مربوط به علاقه خانواده می‌باشد. گویه مربوط به علاقه خانواده در هیچ یک از زیرمجموعه‌های نامبرده قرار ندارد و در نمره کلی کیفیت زندگی محاسبه شده است. نمره بالا در کل ابزار و هر بعد CQOLC نشان‌دهنده کیفیت زندگی بالا هست. آلفای کرونباخ این ابزار در مطالعه خنجری و همکاران 0/88 برآورد شده است (1،18). پرسشنامه چهارم مقیاس خودکار آمدی عمومی شرر است که شامل 17 سؤال در مقیاس 5 درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالف 1، مخالف 2، نظری ندارم 3، موافق 4، کاملاً موافق 5) هست. بالاترین نمره 85 و کمترین امتیاز 17 هست و نمرات بالای 51 خودکارآمدی خوب در نظر گرفته می‌شود (10). نمره دهی سؤالات 2-4-16-14-11-7-5 به صورت معکوس هست. شرر و مادوکس میزان آلفای کرونباخ این مقیاس را 0/86 گزارش کرده‌اند (19). بعد از جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه 22 انجام شد. برای تحلیل سؤالات تحقیق از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی (میانگین، انحراف معیار و درصد فراوانی) و جهت تحلیل نرمال بودن توزیع داده‌های کمی از آزمون کولموگروف اسمیرنوف انجام شد. برای فرضیات 2 و 3 از ضریب همبستگی پیرسون در غیر این صورت از ضریب همبستگی اسپیرمن و برای فرضیه 1 با توجه به تنوع در ویژگی‌های

دموگرافیک برحسب مقیاس اندازه‌گیری متغیرها و نوع توزیع داده‌ها جهت متغیرهای گروه‌بندی و اسمی از آزمون

### یافته‌ها

این مطالعه توصیفی مقطعی، روی 82 نفر از مادران داری کودکان مبتلا به سرطان مراجعه‌کننده به بیمارستان بعثت شهر سنندج در سال 1400 انجام شده است که نتایج نشان داد که میانگین  $\pm$  انحراف معیار سنی آنها  $4/27 \pm 7/6$  سال و تعداد 49 نفر (59/8٪) آنها پسر بودند و میانگین  $\pm$  انحراف معیار مدت‌زمان ابتلا به بیماری آنها  $1/50 \pm 1/82$  سال بود و بیشتر بیماران مورد بررسی مبتلا به سرطان خون بودند. میانگین  $\pm$  انحراف معیار سنی مادر و پدر بیماران به ترتیب  $7/74 \pm 35/4$  و  $8/67 \pm 40/9$  سال بود و  $46/3$ ٪ آنها تک‌فرزند و  $42/7$ ٪ آنها دارای دو فرزند بودند. بیشترین فراوانی تحصیلات والدین بیماران کمتر از دیپلم بود و از نظر شغل والدین، 71 نفر (86/6٪) مادران خانه‌دار و 72 نفر (87/8٪) پدران آزاد بود. درآمد اکثر آنها کمتر از 2 میلیون تومان گزارش شد و  $62/2$ ٪ بیماران مورد بررسی از سایر شهرستان‌ها و  $37/8$ ٪ آنها ساکن شهرستان سنندج مورد بررسی قرار گرفتند. در بررسی تشخیص رفتارهای تطابقی والدین در این مطالعه میانگین  $\pm$  انحراف معیار نمره آنها  $11/95 \pm 71/17$  به دست آمد و میانگین  $\pm$  انحراف معیار نمره زیرگونه‌های آنها به ترتیب الگوی تطابقی 1 (تمامیت خانواده و مطلوب سازی موقعیت)، الگوی تطابقی 2 (حمایت اجتماعی عزت‌نفس و ثبات روانی) و الگوی تطابقی 3 (ارتباط و مشاوره پزشکی) به ترتیب  $22/37 \pm 4/95$  و  $31/98 \pm 5/95$  به دست آمد. همچنین میانگین  $\pm$  انحراف معیار نمره کیفیت زندگی آنها  $83/74 \pm 14/31$  و میانگین  $\pm$  انحراف معیار نمره خودکارآمدی  $52/51 \pm 6/02$  بود که 35 نفر (42/7٪) آنها در گروه خودکارآمدی خوب و 47 نفر (57/3٪)

کای اسکویر و برای مقایسه متغیرهای کمی t.Test و مقایسه در بیش از دو گروه از آنالیز واریانس استفاده گردید.

آنها در گروه خودکارآمدی متوسط قرار گرفتند (جدول شماره 1). نتایج همبستگی بین تغییرهای دموگرافیک و الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی نشان داد که بین سن بیماران و الگوی تطابقی کل (تشخیص رفتارهای تطابقی والدین) و الگوی تطابقی 2 (حمایت اجتماعی عزت‌نفس و ثبات روانی) همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد و بین مدت‌زمان ابتلا به بیماری و سن پدر و الگوی تطابقی 3 (ارتباط و مشاوره پزشکی) نیز همبستگی مثبت و معنی‌داری گزارش شده است. همچنین نتایج نشان داد بین سن بیمار، سن پدر و سن مادر با کیفیت زندگی آنها همبستگی منفی و معنی‌داری مشاهده شده است و بین سن مادر و خودکارآمدی در این مطالعه همبستگی منفی و معنی‌داری گزارش گردید ( $P=0/005$ ) (جدول شماره 2). در این مطالعه همبستگی بین الگوهای تطابقی و کیفیت زندگی و خودکارآمدی نشان داد که بین الگوی تطابقی 1 (تمامیت خانواده و مطلوب سازی موقعیت) و خودکارآمدی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد ( $P=0/005$ ). همچنین بین الگوی تطابقی کل (تشخیص رفتارهای تطابقی والدین) و نیز خودکارآمدی همبستگی مثبت و معنی‌داری گزارش شده است ولی بین الگوی تطابقی کل با کیفیت زندگی ارتباط معناداری مشاهده نشد (جدول شماره 3). در مقایسه میانگین نمرات الگوی تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی برحسب جنسیت نتایج نشان داد که تفاوت آماری معنی‌داری بین این نمرات در بین پسران و دختران مشاهده نشد ( $P>0/05$ ) (جدول شماره 4). الگوی تطابقی 3 (ارتباط و مشاوره پزشکی) در بین رتبه تولد کودکان تفاوت معنی‌داری را نشان داد ( $P=0/023$ ) ولی بین سایر الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی با رتبه

تولد بیماران تفاوت آماری معنی داری مشاهده نشد ( $P=0/05$ ) (جدول شماره 5). از نظر نوع سرطان و الگوهای تطابقی، تفاوت معنی داری مشاهده نشد ولی از نظر خودکارآمدی و وضعیت درآمد آن‌ها تفاوت معنی دار بود ( $P=0/011$ ) (جدول شماره 6 و 7). مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی برحسب محل سکونت آن‌ها نیز در جدول شماره 8 نشان داده شده است که نمره الگوی تطابقی 2 (حمایت اجتماعی عزت نفس و ثبات روانی) و الگوی تطابقی 3 (ارتباط و مشاوره پزشکی) و کیفیت زندگی با محل سکونت در سایر شهرستان‌ها تفاوت معنی داری را گزارش

کرده است ( $P>0/05$ ). نتایج نشان داد که فقط در الگوی تطابقی 2 و تحصیلات مادر تفاوت آماری معنی داری مشاهده شد بین سایر الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی با تحصیلات پدر و مادر تفاوت آماری معنی داری گزارش نشد ( $P>0/05$ ) (جدول شماره 9). همچنین بین کیفیت زندگی و شغل پدر در بیماران مورد مطالعه تفاوت آماری معنی داری گزارش گردید ( $P=0/001$ ) (جدول شماره 10).

جدول شماره 1: میانگین و انحراف معیار نمره الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی در بیماران مورد مطالعه

متغیر	فراوانی	بیشترین-کمترین
الگوی تطابقی کل (تشخیص رفتارهای تطابقی والدین)	71/17 11±/95	96-27
الگوی تطابقی 1 (تمامیت خانواده و مطلوب سازی موقعیت)	22/37 4±/95	31-13
الگوی تطابقی 2 (حمایت اجتماعی عزت نفس و ثبات روانی)	31/98 5±/95	46-9
الگوی تطابقی 3 (ارتباط و مشاوره پزشکی)	14/09 2±/29	18-5
کیفیت زندگی کل	83/74 14±/31	114-52
رنج روحی و جسمی	37/77±9/11	56-17
گسیختگی سبک زندگی	16/76±7/88	36-1
نگرانی اقتصادی	7/76±3/64	12-0
خودکارآمدی کل	52/51 6±/02	67-38
خودکارآمدی متوسط	35	42/7
خوب	47	57/3

جدول شماره 2: همبستگی بین متغیرهای دموگرافیک و الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی

متغیر	سن	مدت زمان ابتلا	سن مادر	سن پدر
	r	r	r	r
الگوی تطابقی 1	0/132	-0/024	0/763	0/087
الگوی تطابقی 2	0/251	-0/045	0/157	0/217
الگوی تطابقی 3	0/102	0/012	0/180	0/332
الگوی تطابقی کل	0/238	-0/040	0/204	0/264
کیفیت زندگی	-0/253	0/035	-0/327	-0/252
خودکارآمدی	-0/180	-0/096	-0/305	0/032

r= Spearman

جدول شماره 3: همبستگی بین الگوهای تطابقی با کیفیت زندگی و خودکارآمدی

متغیر	کیفیت زندگی		خودکارآمدی	
	r	P	r	P
الگوی تطابقی 1	0/143	0/200	0/310	0/005
الگوی تطابقی 2	0/063	0/577	0/213	0/056
الگوی تطابقی 3	0/057	0/608	0/066	0/556
الگوی تطابقی کل	0/028	0/803	0/242	0/028

r= Spearman

جدول شماره 4: مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی بر حسب جنسیت

متغیر	پسر	دختر	P-value
الگوی تطابقی 1	22/5 4±/83	22/2 5±/06	0/768
الگوی تطابقی 2	31/2 6±/08	33/1 5±/67	0/157
الگوی تطابقی 3	14/1 2±/53	14/2 1±/92	0/642
الگوی تطابقی کل	70/8 11±/98	71/6 12±/09	0/774
کیفیت زندگی	83/7 14±/42	83/8 14±/38	0/970
خودکارآمدی	52/2 6±/54	52/9 5±/21	0/574

جدول شماره 5: مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی بر حسب رتبه تولد

متغیر	اول	دوم	سه و بالاتر	P-value
الگوی تطابقی 1	21/7 4±/87	23/4 5±/15	21 3±/39	0/245
الگوی تطابقی 2	30/5 6±/82	33/5 5±/07	32/1 3±/62	0/101
الگوی تطابقی 3	13/4 2±/36	14/8 2±/15	14/1 1±/69	0/023
الگوی تطابقی کل	68 13±/08	74/7 10±/85	70/6 7±/28	0/056
کیفیت زندگی	84/9 14±/68	84/7 14±/21	74/7 15±/80	0/137
خودکارآمدی	52/6 4±/65	52/9 7±/62	50/3 3±/70	0/509

جدول شماره 6: مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی بر حسب نوع سرطان

متغیر	خون	استخوان	سایر	P-value
الگوی تطابقی 1	21/7 4±/87	22/5 5±/05	24/6 4±/48	0/145
الگوی تطابقی 2	31/6 6±/73	33/1 3±/13	32/4 4±/71	0/672
الگوی تطابقی 3	14/1 2±/32	13/8 2±/40	14/2 2±/21	0/906
الگوی تطابقی کل	69/9 13±/31	72/8 9±/23	74/3 7±/55	0/422
کیفیت زندگی	84/9 14±/5	85/5 11±/07	76/7 14±/35	0/071
خودکارآمدی	52/1 6±/51	53/7 6±/26	52/8 3±/46	0/693

جدول شماره 7: مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خودکارآمدی بر حسب میزان درآمد ماهیانه

متغیر	کمتر از 2 میلیون	2-5 میلیون	بیش از 5 میلیون	P-value
الگوی تطابقی 1	22 5±/32	22/3 4±/08	24/8 2±/61	0/262
الگوی تطابقی 2	31/7 6±/76	32/1 3±/86	33/2 4±/65	0/796
الگوی تطابقی 3	14/1 2±/47	13/8 1±/77	14/7 2±/04	0/601
الگوی تطابقی کل	70/4 13±/54	71/8 7±/28	74/7 7±/83	0/592



0/278	81/2 17±/89	79/4 12±/83	85/4 14±/20	کیفیت زندگی
0/011	50/4 2±/45	49/2 6±/28	53/8 6±/21	خود کارآمدی

جدول شماره 8: مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خود کارآمدی بر حسب محل سکونت

P-value	سایر شهرستانها	شهر سنج	متغیر
0/141	23 4±/69	21/3 5±/12	الگوی تطابقی 1
0/035	33/1 5±/84	30/2 5±/80	الگوی تطابقی 2
0/036	14/5 2±/30	13/4 2±/14	الگوی تطابقی 3
0/051	73/2 11±/76	67/8 11±/72	الگوی تطابقی کل
0/003	87/3 13±/34	77/8 14±/13	کیفیت زندگی
0/312	53/1 6±/25	51/6 5±/62	خود کارآمدی

جدول شماره 9: مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خود کارآمدی بر حسب تحصیلات مادر

P-value	تحصیلات پدر			P-value	تحصیلات مادر			متغیر
	دانشگاهی	دیپلم	زیر دیپلم		دانشگاهی	دیپلم	زیر دیپلم	
0/101	4±/16 23/4	5±/56 20/7	4±/54 23/1	0/174	4±/60 20/7	5±/68 22/1	4±/43 23/3	الگوی تطابقی 1
0/540	5±/91 31/6	5±/84 31/1	6±/10 32/7	0/048	6±/83 29/3	6±/61 31/8	4±/66 33/4	الگوی تطابقی 2
0/539	2±/37 14/4	1±/66 13/7	2±/62 14/2	0/148	1±/18 13/7	2±/53 13/5	2±/14 14/6	الگوی تطابقی 3
0/178	10±/25 72/4	12±/94 67/5	73 11±/71	0/046	12±/92 66/3	14±/30 69/8	9±/06 74/2	الگوی تطابقی کل
0/063	17±/53 81/1	12±/46 79/7	13±/26 87/5	0/145	17±/63 80/1	13±/53 81/2	12±/56 86/9	کیفیت زندگی
0/116	4±/62 50/1	4±/50 52/2	7±/13 53/7	0/077	3±/86 49/7	5±/47 53/1	6±/84 53/4	خود کارآمدی

جدول شماره 10: مقایسه میانگین نمرات الگوهای تطابقی، کیفیت زندگی و خود کارآمدی بر حسب شغل والدین

P-value	شغل پدر		P-value	شغل مادر		متغیر
	کارمند	آزاد		کارمند	خانه دار	
0/826	22/7 4±/54	22/3 4±/97	0/607	23/09 3±/61	22/2 5±/08	الگوی تطابقی 1
0/817	32/4 4±/67	31/9 6±/10	0/354	33/5 4±/39	31/7 6±/15	الگوی تطابقی 2
0/379	14/7 2±/40	14/1 2±/28	0/093	15/2 1±/83	13/9 2±/35	الگوی تطابقی 3
0/445	73/9 8±/59	70/8 12±/35	0/317	74/5 7±/73	70/6 12±/44	الگوی تطابقی کل
0/001	69/5 10±/98	85/7 13±/64	0/135	77/7 19±/85	84/7 13±/20	کیفیت زندگی
0/144	49/9 3±/17	52/8 6±/24	0/319	50/8 3±/57	52/7 6±/30	خود کارآمدی

## بحث

از هدف انجام این مطالعه بررسی رفتارهای تطابقی مادران دارای کودک مبتلابه سرطان و ارتباط آن با مشخصه‌های

گرفت. بر اساس نتایج گزارش شده، نمره کل سیاهه رفتارهای تطابق سلامت مادران 71/17 بود. بیشترین نمره کسب شده مربوط به خرده مقیاس‌های ابعاد حمایت اجتماعی، عزت نفس و ثبات روانی 31/98 و کمترین نمره کسب شده در این پرسشنامه مربوط به ارتباط و مشاوره پزشکی با میانگین و 14/09 هست. مقایسه نمرات در حیطه الگوهای رفتاری 1 و 3 در مطالعه حاضر با نمرات طبیعی نشان از پایین بودن نمرات کسب شده است که آن را می‌توان به پایین بودن نسبی سطح سواد و موقعیت اجتماعی - اقتصادی مادران شرکت کننده نسبت داد. می‌توان این یافته را با وجود تعداد بالای شرکت کنندگان دارای تحصیلات دیپلم و پایین تر و خانه دار بودن آن‌ها توجیه کرد. مطالعه نیک فرید و همکاران این را تأیید می‌کند (9). مادران در حیطه الگوی رفتاری 2 (حمایت اجتماعی، عزت نفس و ثبات روانی) نمره‌ای بالاتر از نمره طبیعی را کسب کرده‌اند؛ که با توجه به بافت فرهنگی استان کردستان و وجود قوم دوستی و صمیمیت، درد دل، ابراز احساسات، همدلی و همدردی با یکدیگر می‌توان این نتیجه را توجیه کرد. در مطالعه نیک فرید و همکاران و مطالعه Austin و همکاران بالا بودن نمرات الگوی شماره دو نسبت به نمرات طبیعی گزارش شده است (9 و 20). نمرات کسب شده در حیطه ارتباط و مشاوره پزشکی در این مطالعه پایین تر از دامنه نمرات طبیعی این الگو قرار دارد، اما نسبت به مطالعه نیک فرید و همکاران در دامنه بالاتری است که این نشان دهنده پیشرفت و موفقیت ارتباط بین خانواده‌های کودکان بیمار و گروه مراقبتی است (9). در این مطالعه نتایج همبستگی بین متغیرهای دموگرافیک و الگوهای تطابقی،

فردی یا مشخصه‌های مرتبط با بیماری بوده است؛ بنابراین در این مطالعه جهت ارزیابی کفایت تطابق والدین با بیماری مزمن، دو معیار که شامل: مقایسه نمرات کسب شده با نمرات طبیعی سیاهه و مقایسه نمرات والدین با تحقیقات مشابه انجام کیفیت زندگی و خودکارآمدی نشان داد که بین سن بیماران و الگوی تطابقی کل (تشخیص رفتارهای تطابقی والدین) و الگوی تطابقی 2 (حمایت اجتماعی عزت نفس و ثبات روانی) همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد از طرفی هم تفاوت آماری معنی داری بین الگوی تطابقی 2 و تحصیلات مادر در این مطالعه وجود دارد. بین مدت زمان ابتلا، سن پدر و الگوی تطابقی 3 (ارتباط و مشاوره پزشکی) نیز همبستگی مثبت و معنی داری گزارش شده است. در مطالعه نیک فرید و همکاران این یافته‌ها تأیید نشده است؛ اما در مطالعه Garro و همکاران، Eapen و همکاران و Helseth و همکاران بین بعضی مؤلفه‌های دموگرافیک با نمرات رفتارهای تطابقی رابطه معناداری را عنوان کرده‌اند (21، 22، 23). مطالعه حسین زاده و همکاران در سال 2019 با انجام بر دو گروه درمان و گروه کنترل حاکی از نمرات پایین در هر سه حیطه نسبت به نمرات طبیعی است، اما با انجام مداخلات آموزشی بر گروه درمان پایش آنان بعد از گذشت سه ماه از مداخله نمرات در هر سه حیطه به طور چشمگیری به سطحی بالاتر از نمرات طبیعی دست یافت (24). ارزیابی کیفیت زندگی مادران دارای کودک مبتلابه سرطان در این مطالعه حاکی از مناسب بودن کلی کیفیت زندگی آنان است. میزان کیفیت زندگی والدین دارای کودک مبتلابه سرطان در مطالعه خنجری و همکاران 62/35، Bektas و همکاران 71/77 و Tang و همکاران 71/77 به دست آمده است (4 و 25 و 26). بررسی ابعاد کیفیت زندگی در مطالعه اخیر نشان از کمترین امتیاز کسب شده در زمینه نگرانی اقتصادی و سپس گسیختگی سبک زندگی است. پایین بودن نمره نگرانی

اقتصادی با پایین بودن سطح اقتصادی اکثریت خانواده‌های شرکت‌کننده در این مطالعه و نگرانی در جهت هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم مرتبط با درمان کودک و از طرفی پایین

کل رفتارهای تطابقی با نمره خود کارآمدی همبستگی معناداری وجود دارد، همچنین بین الگوی تطابقی 1 (تمامیت خانواده و مطلوب سازی موقعیت) و خودکارآمدی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ که این مسئله می‌تواند نشان‌دهنده این مطلب باشد که هرچه شرایط خانواده جهت کنار آمدن با این موقعیت و حفظ یکپارچگی خانواده بیشتر باشد در نتیجه خودکارآمدی افراد نیز در مواجهه با این شرایط افزایش می‌یابد.

### نتیجه‌گیری

در این تحقیق بین رفتارهای تطابقی و کیفیت زندگی از لحاظ آماری رابطه معناداری مشاهده نشد، چراکه، کیفیت زندگی تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند عوامل اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، شخصیتی و فردی است و در طولانی مدت ارزیابی این متغیر میسر است، اما بین رفتارهای تطابقی و خودکارآمدی که در رابطه با باورها و اعتقادات فرد هست، در این تحقیق ارتباط معناداری گزارش شده است. نتایج این مطالعه می‌تواند چهارچوبی در مداخلات بالینی برای پرستاران در رابطه با مراقبت از کودکان مبتلا به سرطان و مادران آن‌ها باشد.

### تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل کار تحقیقات دانشجویی با شناسه اخلاق IR.MUK.REC.1399.279 بوده است. محققین این مطالعه بر خود لازم می‌دانند که از همکاری بی‌شائبه کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی کردستان، مدیریت محترم پرستاری بیمارستان بعثت، سرپرستار بخش انکولوژی و همچنین از تمامی مادران دردمندی که ما را در

بودن امتیاز گسیختگی سبک زندگی با به خطر افتادن روابط زناشویی و حتی جدایی همسران بعد از ابتلای کودک به سرطان، صرف کردن وقت زیادی در جهت انجام امورات مراقبتی و غافل شدن از سایر کودکان و امورات خانه و نیازهای روزافزون کودکان به مراقبت، قابل توجه است. مطالعه Klassen و همکاران و مطالعه Othman و همکاران نشان از اثر مثبت سطح اقتصادی و درآمد بالای خانواده بر کیفیت زندگی آنان است (27 و 28). در این مطالعه تفاوت آماری معنی‌داری بین کیفیت زندگی و شغل پدر گزارش شده است. اما در مطالعه حاضر علی‌رغم سطح پایین اقتصادی اکثریت خانواده‌های شرکت‌کننده، کیفیت زندگی از نمره مناسب و دامنه بالایی برخوردار است، چون اکثریت خانواده‌های شرکت‌کننده در این مطالعه سطح تحصیلات پایین‌تر از دیپلم را داشتند که باعث عدم مشارکت فعال والدین در تصمیم‌گیری درمانی کودکان می‌شود. مطالعه Litzelman و همکاران تأییدی بر این گفته است که سطح تحصیلات بالاتر در والدین باعث تجربه استرس بیشتر، سردرگمی در انتخاب مسیر درمان و مشارکت فعال بیش‌ازحد و غیرضروری در درمان کودکان می‌شود که این عوامل مسبب اثر منفی بر کیفیت زندگی آنان هست (29). در این مطالعه تفاوت آماری معنی‌داری بین کیفیت زندگی و شهر محل سکونت گزارش شده است. نتایج خودکارآمدی مادران مورد مطالعه حاکی از خودکارآمدی خوب است. در مطالعه صلحی و همکاران این نتیجه، خودکارآمدی خوب تلقی شده است که با نتیجه حاصل در این مطالعه هم‌راستا است (30). نتایج همبستگی ارائه‌شده نشان می‌دهد که بین نمره

انجام این مطالعه یاری کردند تشکر و قدردانی نمایند. نویسندگان هیچ گونه تضاد منافی را ذکر نمی کنند.

## تعارض منافع

## References

1. Rezaei Z, Sharifian Sani M, Ostadhashemi L, Ghaedamini Harouni G. Quality of life of mothers of children with cancer in Iran. *Koomesh journal*. 2018;20(3):425-31. [Persian]
2. Shamsi A, Azizzadeh Forouzi M, Iranmanesh S. Psychosocial risks among parents of children with cancer. *Iranian Journal of Pediatric Nursing*. 2016;2(3):44-55. [Persian]
3. Barani M, Hassani L, Ghanbarnejad A, Molavi MA. Relationship between self-efficacy and caring behavior of mothers of children with cancer. *Journal of Preventive Medicine*. 2019;6(1):35-26.
4. Khanjari S, Seyedfatemi N, Borji S, Haghani H. Effect of Coping Skills Training on Quality of Life among Parents of Children with Leukemia. *Hayat*. 2014;19(4):15-25. [Persian]
5. Cheraghi F, Feizy Barnaji A, Tapak L, Sadeghi A. The Relationship Between General Health Status and Quality of Life of Parents and Quality of Life of Children with Cancer. *Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care*. 2018;25(5):200-7. [Persian]
6. Biabani A, Kermansaravi F, Navidian A, Yaghoubinia F. An investigation into the relationship between care burden and adaptive behaviors of mothers of children with thalassemia. *The Scientific Journal of Iranian Blood Transfusion Organization*. 2020;17(1):47-56. [Persian]
7. McCubbin HI, McCubbin MA, Patterson JM, Cauble AE, Wilson LR, Warwick W. CHIP—Coping Health Inventory for Parents: An assessment of parental coping patterns in the care of the chronically ill child. *Journal of Marriage and the Family*. 1983;45(2):359-70.
8. Mu P-F, Kuo H-C, Chang K-P. Boundary ambiguity, coping patterns and depression in mothers caring for children with epilepsy in Taiwan. *International journal of nursing studies*. 2005;42(3):273-82.
9. Nikfarid L, Eezadi H, Shakoory M. Coping Behaviors of Mothers of Chronically Ill Children. *Iran Journal of Nursing*. 2012;24(74):53-62. [Persian]
10. Yun YH, Lee MK, Chang YJ, You CH, Kim S, Choi JS, et al. The life-sustaining treatments among cancer patients at end of life and the caregiver's experience and perspectives. *Supportive care in cancer*. 2010;18(2):189-96.
11. Modanloo S, Rohani C, Farahani Shirin Abadi A, Pourhossein gholi A. Assessment of family function among parents of children with cancer. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2015;10(1):56-65. [Persian]
12. Ahmadi z, Ashrafi f, Seyed Fatemi N, Haghani H. Relationship between social support with self-efficacy and blues maternity among nulliparous mothers with premature infants Admitted to the Neonatal Intensive Care Unit. *Iranian Journal of Pediatric Nursing*. 2018;4(4):74-80. [Persian]
13. Abdoli B, Farsi A, Alikhani Rad A, Malekshahi M. The relationship between self-efficacy and emotional intelligence with the performance of men in the Premier League. 2013. p. 93-104. [Persian]
14. Parhiz Z, Birjandi MH, Khazaie T, Sharifzadeh G. The effects of an empowerment program on the knowledge, self-efficacy, self-esteem, and attitudes of mothers of preterm neonates. *Modern Care Journal*. 2016;13(3):1-5.
15. Valizadeh L, Hossein Poorfeizi A, Joonbakhsh F. Comparing the quality of life in children with cancer in Tabriz Children Medical and Training Center reported by themselves and their parents, 2013. *Journal of Clinical Nursing and Midwifery*. 2014;3(1):1-8. [Persian]

16. Vagetti GC, Barbosa Filho VC, Moreira NB, Oliveira VD, Mazzardo O, Campos Wd. Association between physical activity and quality of life in the elderly: a systematic review, 2000-2012. *Brazilian Journal of Psychiatry*. 2014;36(1):76-88.
17. Salvador Á, Crespo C, Barros L. The benefits of family-centered care for parental self-efficacy and psychological well-being in parents of children with cancer. *Journal of Child and Family Studies*. 2019; 28(7):1926-36.
18. Khanjari S, Oskouie F, Langius-Eklof A. Psychometric testing of the Caregiver Quality of Life. Index-Cancer scale in an Iranian sample of family caregivers to newly diagnosed breast cancer women. *J Clin Nurs*. 2012; 21(3-4):573-84.
19. Sheerer & Maddu JE. The self-efficacy scales: Construction and validation. *Psychological Reports*. 1982; 51(1):663-671.
20. Austin JK, MacLeod J, Dunn DW, Shen J, Perkins SM. Measuring stigma in children with epilepsy and their parents: instrument development and testing. *Epilepsy Behav*. 2004;5(4):472-82.
21. Garro A. Coping patterns in mothers/caregivers of children with chronic feeding problems. *J Pediatr Health Care*. 2004;18(3):138-44.
22. Eapen V, Revesz T. Psychosocial correlates of pediatric cancer in the United Arab Emirates. *Support Care Cancer*. 2003;11(3):185-89.
23. Helseth S. Having a Parent with Cancer: Coping and Quality of Life of Children during Serious Illness in the Family. *Cancer Nurs*. 2003;26(5):355-62.
24. Hoseinzadeh F, Radfar M, Moghaddamtabar F, khalkhali H. Effect of Resilience-based Group Therapy Intervention on Coping in Mothers of Children with Cancer: A Randomized Clinical Trial. *Iran J Nurs Midwifery Res*. 2019;24(4):291-95.
25. Bektas HA, Ozer ZC. Reliability and validity of the caregiver quality of life index-cancer (CQOLC) scale in Turkish cancer caregivers *J Clin Nur*. 2009;18(21):3003-12.
26. Tang W-R. Hospice family caregivers' quality of life. *J Clin Oncol*. 2009;18(18):2563-72.
27. Klassen AF, Klaassen R, Dix D, Pritchard S, Yanofsky R, O'Donnell M, et al. Impact of caring for a child with cancer on parents' health-related quality of life. *J Clin Oncol*. 2008;26(36):5884-89.
28. Othman A, Mohamad N, Hussin ZA, Blunden S. Factors Related to Parental Well Being in Children with Cancer. *International Conference on Social Science and Humanity*; Singapore: IACSIT Press. 2011;5(1):254-60.
29. Lit Zelman K, Catrine K, Gangnon R, Witt WP. Quality of life among parents of children with cancer or brain tumors: the impact of child characteristics and parental psychosocial factors. *Qual life Res*. 2011;20(8):1261-69.
30. Solhi M, Kazemi SS, Yazdani J. The effect of educational intervention based on self-efficacy theory on general health status of women in Chaloos, Iran. *Health Develop J*. 2014; 3(2):150-62. [Persian]